

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 1464/2024
19.06.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Марине Милановић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Бранислав Поповић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво - Одељење у Ваљеву, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2332/23 од 20.09.2023. године, у седници одржаној дана 19.06.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2332/23 од 20.09.2023. године, у делу изреке којим је жалба тужиоца одбијена и у побијаном, а непреиначеном делу пресуда Основног суда у Лозници П 30/20 од 20.03.2023. године потврђена.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лозници П 30/20 од 20.03.2023. године, одбијен је тужбени захтев тужиоца, којим је тражио да се обавезе тужена да тужиоцу због неоснованог издржавања казне затвора у трајању од три месеца у периоду од 12.11.2003. до 12.02.2004. године, на име накнаде материјалне штете, исплати 5.045.955,00 динара, по основу штете на усеву од 20 хектара соје и 15 хектара кукуруза, чији приноси су пропали и уништени са законском затезном каматом од 12.02.2004. године, до исплате. У ставу другом изреке, обавезана је тужена, да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете исплати: због трајно нарушеног здравља, обољења од кардиоваскуларних и шећерне болести 70.000,00 динара и на име претрпљених душевних болова због повреде части и угледа 30.000,00 динара, све са законском затезном каматом почев од 20.03.2023. године до исплате, док је одбијен захтев за исплату нематеријалне штете због трајно нарушеног здравља, обољења од кардиоваскуларних и шећерне болести преко досуђеног до тужбом траженог износа од 800.000,00 динара и претрпљених душевних болова због повреде части и угледа преко досуђеног до тужбом тражених 500.000,00 динара, као и за исплату законске затезне камате на досуђене износе за обрачунски период 12.02.2004. - 20.03.2023. године. У

ставу трећем изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 2332/23 од 20.09.2023. године, у ставу првом изреке, жалба тужиоца је делимично усвојена, док је жалба тужене одбијена, па је првостепена пресуда у побијаном одбијајућем делу преиначена тако што је обавезана тужена да тужиоцу исплати на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, поред првостепеном пресудом досуђеног износа од укупно 100.000,00 динара, још и износ од 400.000,00 динара (укупно 500.000,00 динара) са законском затезном каматом од 20.03.2023. године до исплате, док је у преосталом делу жалба тужиоца одбијена и побијана одлука у преосталом побијаном, а непреиначеном делу потврђена. У ставу другом изреке, одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против другостепене пресуде тужилац је изјавио благовремену и дозвољену ревизију због погрешне примене материјалног права, са позивом на одредбу члана 404. Закона о парничном поступку. Предложио је да Врховни суд преиначи другостепену пресуду у делу у којем је жалба тужиоца одбијена.

Будући да су испуњени услови да се о ревизији одлучује применом члана 407. став 1. тачка 4. ЗПП, то није било потребе да се одлучује о ревизији као изузетно дозвољеној.

Испитујући побијану пресуду у границама ревизијских разлога прописаних одредбом члана 408. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 72/11..10/23 – др. закон) Врховни суд је одлучио да ревизија тужиоца није основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности. У делу којим ревидент побија утврђено чињенично стање у вези са организацијом обављања радова на берби кукуруза и соје, наводи ревидента не представљају дозвољени разлог за изјављивање ревизије у смислу члана 407. ЗПП, будући да је у том делу првостепена пресуда потврђена, а наведена одредба у ставу другом прописује да ревизија не може да се изјави због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, осим у случају из члана 403. став 2. тог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је правноснажном пресудом Основног суда у Лозници К 1065/10 од 22.03.2016. године ослобођен оптужбе, те се лишење слободе, односно издржавање затворске казне у трајању од три месеца, која му је била одређена и коју је издржао, показало неоснованим. Тужилац је путем пуномоћника упутио туженој захтев ради накнаде штете због неоснованог лишења слободе дана 04.06.2018. године, на који захтев му није одговорено. Пре одласка на издржавање казне, тужилац није имао хроничних болести. Током боравка у затвору, тужилац је имао болове у глави и грудима, лоше је спавао и презнојавао се. Прегледан је од стране лекара и утврђено да има повишен шећер и крвни притисак. Након изласка из затвора, тужилац је трпео душевне болове због повреде части и угледа, који су се огледали у сукобу и одбацивању од стране чланова породице, људи из средине у којој је живео. Више му нису давали земљу у закуп. Раније се бавио пољопривредом, сечом дрва и свирањем, а након изласка је наставио да живи у домаћинству ББ, у њеној кући.

Родбина и околина су се према њему опходили са опрезом, а називали су га лоповом и робијашем.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је на становишту да је тужилац доказао постојање психичких сметњи које су се јавиле као последица издржавања затворске казне и да реалну сатисфакцију за наведено обољење представља износ од 70.000,00 динара. Такође, првостепени суд закључује да износ од 30.000,00 динара представља адекватну сатисфакцију за претрпљени душевни бол због повреде части и угледа, у смислу чл. 200. ЗОО. На наведене износе, тужиоцу је досуђена законска затезна камата почев од дана доношења првостепене пресуде.

Другостепени суд сматра да се, када је реч о накнади нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, ради о једном виду нематеријалне штете, за који се досуђује јединствена накнада, која у себи сублимира све штетне последице везане за личност оштећеног (душевне болове због повреде угледа и части, страх, забринутост и узнемиреност због лишења слободе), будући да је поремећај психичке и емоционалне равнотеже продукт укупног стресног стања изазваног лишењем слободе, које се, у крајњем исходу, показало као неосновано. Имајући у виду врсту дела које је тужиоцу стављено на терет, дужину трајања лишења слободе (94 дана), услове у којима је издржавао казну, одвојеност како од породице тако и од окружења, личне и породичне прилике тужиоца, као и друге чињенице који утичу на природу, тежину и трајање душевних болова и патњи изазваних лишењем слободе, другостепени суд налази да је накнада досуђена од стране првостепеног суда у износу од укупно 100.000,00 динара прениско опредељена. С обзиром на све околности конкретног случаја и душевни бол који је тужилац трпео, другостепени суд сматра да правичну новчану накнаду нематеријалне штете коју је тужилац претрпео услед неоснованог лишења слободе представља новчани износ од укупно 500.000,00 динара, услед чега је првостепена пресуда преиначена на начин ближе описан у изреци другостепене пресуде. Притом, другостепени суд је образложио да износе новчаних накнада нематеријалне штете одређује суд узимањем у обзир свих конкретних околности случаја повређене особе којој накнада треба да послужи као примерена сатисфакција, на који начин се накнада индивидуализује.

Што се тиче дела тужбеног захтева за накнаду материјалне штете, нижестепени судови су становишта да тужилац у том делу захтева није са успехом доказао постојање узрочне везе између издржавања казне затвора и штете, која је настала на усевима соје и кукуруза. Притом, нижестепени судови сматрају да је тужилац био дужан да предузме све мере које су биле у његовој моћи да спречи, или умањи штету која је претила услед неубирања плодова из разлога што му је било познато да је правноснажном судском пресудом осуђен на затворску казну, да су одбијени сви његови правни лекови, као и молба за помиловање и одлагање издржавања казне, при чему је тужилац имао могућности да до половине новембра убере плодове, сам или накнадно путем трећих лица, као и то да неvezано за издржавање казне затвора тужилац није имао потребну механизацију за убирање плодова.

По налажењу Врховног суда, при одлучивању о делу тужбеног захтева којим је тражена накнада материјалне штете, нижестепени судови су правилно применили материјално право, док је у погледу одлуке о накнади нематеријалне штете, одлука другостепеног суда правилна.

Право на накнаду штете због неосноване осуде или неоснованог лишења слободе је лично право, установљено у корист лица које је претрпело штету таквом осудом или лишењем слободе. Услови за стицање права на накнаду штете регулисани су казним законодавством, док су сва питања о штети и накнади штете предвиђена општим правилима облигационог права. Тако према члану 584. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку право на накнаду штете припада лицу које је, између осталог, лишено слободе, а није дошло до покретања поступка, или је правноснажним решењем поступак обустављен или је оптужба одбијена, или је поступак правноснажно окончан одбијајућом или ослобађајућом пресудом (члан 584. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку). У случају накнаде штете због неоснованог лишења слободе примењују се и општа правила Закона о облигационим односима садржана у члану 155. и 185. ЗОО, посебна правила о одговорности правног лица за штету коју проузрокује његов орган према трећем из чл. 172. ЗОО и правила садржана у чл. 200. тог закона. То значи да се надокнађује свака врста претрпљене штете - материјална и нематеријална.

Према члану 172. став 1. ЗОО правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

С обзиром на то да је у поступку од стране нижестепених судова утврђено да тужилац није доказао постојање узрочне везе између неоснованог издржавања казне затвора и штете, која је настала на усевима соје и кукуруза, то нема места примени чл. 172. ЗОО те самим тим ни обавезивању тужене у износу од 5.045.955,00 динара. Будући да су нижестепени судови у прилог неоснованости тужбеног захтева у том делу дали јасне и потпуне разлоге, то сагласно одредби члана 414. став 2. Закона о парничном поступку Врховни суд неће детаљно образлагати пресуду којом се ревизија одбија као неоснована у том делу будући да се у ревизији суштински понављају жалбени разлози, а образлагањем пресуде којом се ревизија одбија не би се постигло ново тумачење права нити допринело уједначеном тумачењу права. Указивање тужиоца на погрешно чињенично утврђење у овом делу, није релевантно будући да исто не може бити предмет ревизијског одлучивања.

Према члану 200. став 1. ЗОО, за претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете, као и у њеном одсуству. Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Правична накнада нематеријалне штете, као облик отклањања штетних последица, састоји се у исплати суме новца као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету, с обзиром да реституција по природи ствари није могућа, да би се код оштећеног успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће. При томе, она не сме бити циљ, већ мора бити средство за ублажавање претрпљене нематеријалне штете и не сме погодовати тежњама које нису спојиве са њеном природом и сврхом. Оценом свих штетних последица проистеклих из неоснованог лишења слободе тужиоца, као и свих околности конкретног случаја (члан 200. став 1. ЗОО), које су од утицаја на

одмеравање висине правичне накнаде, и то: године старости тужиоца у моменту неоснованог лишења слободе, природу и тежину кривичних дела која су му је стављена на терет, време проведено на издржавању казне затвора (94 дана), последице лишења слободе на његово здравствено стање, породично стање, ранији живот тужиоца, тешке услове боравка у затвору и дужину трајања душевних болова које је због тога трпео, Врховни суд налази да је првилан закључак другостепеног суда да правична накнада нематеријалне штете износи укупно 500.000,00 динара, применом члана 200. Закона о облигационим односима. По оцени Врховног суда неосновано се у ревизији наводи да је прениско (по схватању тужиоца), одмерена накнада за овај вид штете налазећи да погрешно другостепени суд сублимира све штетне последице везано за личност тужиоца и да је тужиоцу засебно требало досудити накнаду нематеријалне штете због трајно нарушеног здравља, обољења од кардиоваскуларних и шећерне болести. Ово из разлога што су приликом одмеравања висине накнаде нематеријалне штете цењени сви елементи, који утичу на висину правичне накнаде водећи рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, уз правилну оцену да се досуђеном накнадом тужиоцу може пружити одговарајућа сатисфакција за нематеријалну штету, коју је претрпео. Другостепени суд је јасно указао на то да је ценио све околности конкретног случаја. Стога, приликом досуђења висине нематеријалне штете у укупном износу од 500.000,00 динара, као сатисфакцији, а ради успостављања психичке и емотивне равнотеже, свакако је другостепени суд имао у виду и утицај издржавања казне затвора и последицу лишења слободе на здравствено стање тужиоца, па самим тим и то да је тужилац прегледан од стране лекара те да је утврђено да је здравље тужиоца нарушено и да исти има повишен шећер и крвни притисак. Имајући у виду све околности конкретног случаја, накнада преко досуђене не би била спојива са њеном природом и сврхом.

Следом наведеног, неоснована је ревизија тужиоца, те је Врховни суд применом одредбе члана 414. Закона о парничном поступку одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа - судија
Татјана Матковић Стефановић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић